GYÉRESSY ÁGOSTON
pálos atya

Boldogasszony miséje

Kiadja: a Szociális Missziótársulat

BOLDOGASSZONY MISÉJE

BOLDOGASSZONY MISÉJE

IRTA:

GYÉRESSY ÁGOSTON
PÁLOS ATYA

KIADJA:
A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT
1940

Nihil obstat. Dr. Nicolaus Töttössy censor dioecesanus.
Nr. 2512|1940. Imprimatur. Strigonii die 11. Aprilis 1940.
Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Don Bosco Nyomda, Rákospalota — 5833
Felelős: Sarkadi J. Alajos.

LOUIS LE CARDONNEL:

HAJNALI MISE

Ajkamról szálljatok antik orációk ti
s imák, az aratás művét szálljátok óvni;
és Akinek nevét mondjuk collecta végén:
ó Megváltó, könnyíts az ember verejtékén
s ki bízva aratott egy egész napon át,
add, hogy várhassa békén a vacsorát.
Nyugodt gyertyák alatt a Sanctust mormolom már
s rá hirtelen a bő mezőkről, mint a zsoltár,
kakasszó zeng föl és friss munka zaja száll.
A templom ablakán kigyullad egy sugár,
a szentek homlokán ég a glória,
még bíborabbra gyúl mártírok bíbora.
A nap, mint ama szent Sion egy fényözönje,
villog győztesen, az Átváltozást köszöntve.
A madarak dala megvidámodva zeng fel;
s amint a szent Kehely felé nyúlok kezemmel,
látom — a terítőn száz arany folt ragyog —
a drága Vérben a megcsillanó napot.

(Rónay György ford.)

„Az Egyház élete az ő mélységeiben, alapjában s lényegében: *eucharisztikus*... Beszélnek az Egyház lelkéről is... és ez eucharisztikus gondolatokkal van kitöltve. Mysterium tremendumnak hívja ezt a Szentséget, borzongató Titoknak, mert szent félelem fogja el csodáinak láttán; félelem: szerelmének nagysága előtt, e csaknem túlnagy boldogság előtt. Hisz voltakép ez az egyetlen lehetséges kétely: Lehetséges-e valóban Istennek ez a nagy szerelme?!"

(P. Lippert S. J.: Die Sacramente Christi.)

A konzekráció Krisztustidéző szent igéi mélytüzű ékkövekként ragyognak a szentmise aranyfoglalatában. Az Egyház eucharisztikus áhítata már az első századokban megérezte, hogy az utolsó vacsorának édes-bús emlékezetét valami csodás ünneppé kell avatnia s már az első századokban ötvözte azokat a gyönyörű szertartásokat, melyeket, nincs olyan zseni, vagy misztikus szent, aki felül tudna múlni, vagy így összeállítani. Ezeknek a gyönyörű szertartásoknak összefoglalását már az első századokban különbözőkép nevezték el, gö-

rőgül is, latinul is: synaxisnak, eulogiának, eucharisztiának, liturgiának..., de legáltalánosabban a mai napig a „*mise*" szó terjedt el.

*

A szentmise kialakulásának első nyomaival már az első század végéről származó *Didachéban* találkozunk, mely előírja, hogy „vasárnaponként" a keresztények gyűljenek egybe, „szegjék meg a kenyeret", adjanak hálát Dávid szent szőlőjéért", ezért a „lelki ételért és italért", mely az „örök életet" jelenti nekik, „miután megtisztultak bűneiktől, hogy tiszta legyen áldozatuk". Érthetetlen, hogy akadnak liturgikus írók, kik kételkednek és homályba burkolják e világos és kétségtelen célzásokat!

A következő századokból való liturgikus kútfők (Szent Jusztin Apologiája, a veronai Codex, az oxfordi Papyrus, Szent Cyrill Katekézise...) már nemcsak a szentmise mai alakjának lényeges részeit vázolják (evangélium, felajánlás, hálaadás, áldoztatás), hanem szóról-szóra idéznek belőle (Dominus vobiscum, Sursum corda...).

Fölséges tanulmány hát a szentmise örökszép szertartásait egyenként meg-

vizsgálni s liturgikus, aszketikus és misztikus tartalmukat kibontani.

*

Kezdjük azzal, hogy mielőtt a pap ezt az isteni misztériumot bemutatná, imába merül. Az Egyház imákat, zsoltárokat, antifonákat ír elő neki a szentmiséhez való *előkészületül.*

„Ne emlékezzél meg, Uram, bűneinkről..." kezdi. Mintahogy a Didaché rendeli, ide csak szentnek szabad járulnia, a bűnös tisztuljon meg előbb! De a szentek is remegtek e végtelenül tiszta áldozat előtt, mert mindnyájan bűnösök vagyunk. Senkisem méltó ezt közülünk bemutatni. Angyalnak kellene talán lehoznia az égből az angyalok kenyerét, de még az sem volna méltó! Hát legalább ezt a kiáltó méltatlanságát, nyomorúságát, bűnét érezze át a pap, ezért imádkoztatja vele az Egyház: „Ne emlékezzél meg, Uram, bűneinkről..."

Ez az antifona adja meg a következő zsoltárok alaphangulatát, melyeket a De profundis, a „Mélységből kiáltok" zsoltára zár le. De megcsendül e komor zsoltárokban a vágy is: Isten hajléká-

nak szépsége után (83. zs.), a bűnbocsánat édes érzete (84. zs.) és sok-sok fájó szükségünk, melyekre írt az Úrtól várunk (85. zs.). Mert sokszor súlyos nagy szándékokra kell felajánlanunk a szentmisét: Hazánkért, betegeinkért, halottainkért, bűnösök megtéréséért, hálaadásért... Érezzük, hogy itt a mi szavunk, a mi áldozatunk gyönge: azért fordulunk a mi legszentebb Áldozatunk imájának mindenható erejéhez. Mert, jól jegyezzük meg, a szentmise érdeme nem a pap érdemétől függ. A szentmisében Jézus maga imádkozik, kér, kérlel, könyörög, hálálkodik: azért végtelen az értéke, melyet megfizetni nem lehet! Feltűnő, hogy a pap szentmiséjének előkészületében hét könyörgés csaknem mind a Szentlélekről szól, hogy Az világosítsa, erősítse és szentelje meg Krisztus papját s pótolja érdemtelenségét e fölséges áldozat bemutatásánál.

*

Azután a pap megmossa kezét, inkább szimbolikusan, hogy „tiszta szívvel, tiszta lélekkel szolgáljon az Úrnak" oltáránál.

Majd a fehér vállkendőt borítja fe-

jére „az üdvösség sisakjaként (Szent Pál) az ördög incselkedései ellen".

Amikor a hosszú fehér miseingbe öltözik, azért imádkozik, hogy a Bárány Vérében kimosott ártatlanság köntösébe öltöztesse az Úr s örökkévaló örömöknek örvendhessen.

Amikor derekán átköti a fehér övet, újból a tisztaságért esdekel...

Azután felveszi balkezére a „manipulust", ami ugyan keszkenőt is jelent, de szép szójátékkal arra a zsoltárra céloz, mely a könnyes és keserű vetés után ujjongva hordja az istenáldotta termés manipulusát, vagyis kévéjét.

Majd a stólát veti nyakába a pap s a halhatatlanság stólájáról emlékezik meg, melyet ősszüleink ősbűne miatt elvesztettünk...

Végül a miseruhát ölti fel, mely Krisztus édes igáját jelképezi — imádsága szerint s könyörög, hogy könnyítse meg terhét s úgy hordozhassa, hogy Isten kegyelmét vele megszerezze. Mert ha elveszíti, az Úr édes igája kimondhatatlanul keserű lesz és terhe kibírhatatlanul nehéz és szörnyű!

Testvérem! Imádkozz, kérlek, olykor azért a papért, ki minden szentmisében érted is imádkozik, hogy *Isten igáját*

szeretettel és örömmel hordja s meg ne vesse...

*

Igy felöltözve most az oltárhoz vonul a pap.

Az ősegyházban a szentírás egy részletének felolvasása után a püspök szentbeszédjével kezdődött a „mise". De már az V. században elrendelik a pápák, hogy a püspök homiliája előtt egy zsoltárt énekeljenek el „bevonulásra". Ma csak egy zsoltár-részt énekel a kórus bevonulásra, vagyis „introitusra". Ez alatt a pap állva maradt az oltárnál s imádkozott. Az oltár lépcsőinél végzett imákból fejlődött ki a *lépcsőima.*

A lépcsőima a 42. zsoltár elrecitálásából, nyilvános bűnvallásból s az oltár imádságos megcsókolásából áll.

*

Keresztvetéssel kezdjük a legszentebb Áldozatot is: „Az Atyának és Fiúnak és Szentlélekistennek nevében. Amen." S míg a kereszt szent jele mintegy előrevetett árnyéka a golgothai áldozat misztikus megújításának, a Szent-

háromság vakító misztériuma, mit a Krisztus-fogalmazta formula jelez, aranyos tömjénfelhőként borul a papra, az oltárra s az egész megrendítő áldozatra, melynél méltóbbat az ember már nem adhat Istenének.

„Introibo ad altare Dei..." „Bevonulok Isten oltárához, Istenhez, Ki ifjúságom öröme"; ezzel az ujjongó antifonával kezdődik a *42. zsoltár.*

Ezt a zsoltárt Babylonban, számkivetésben, írta egy levita. Mérhetetlen sóvárgás csap ki belőle az Úr szentélye után, mely oly erős, hogy bár szenved az elnyomó pogányoktól s Istenhez kiált segítségért: minden szomorúságát elfelejti, mert az Úrban bízva erősen, már látja is, mikép vonul be végre az Isten oltárához — citeráját pengetve az Istenhez, Ki ifjúságának öröme s életének üdvössége...

Ez a 42. zsoltár alaphangulata, melyet az antifona is hangsúlyoz.

*

Már a Didaché szívünkre köti, hogy e tiszta áldozat előtt gondunk legyen a „penitentia-tartásra". Ez az ősegyház-

ban valamivel „családiasabb" volt. Nyilvánosan történt a nagyobb bűnök megvallása (mint pl.: a házasságtörés, hitehagyás, gyilkosság) s tudjuk, keményen kellett vezekelni, míg a nagy keresztény család visszafogadta tagjai közé a megtévelyedettet. Talán ennek a nyilvános gyónásnak emléke a *Confiteor*, melyben először a pap, azután a hívek, most a miniszránsok révén, bűnösnek, még pedig nagy bűnösnek vallják magukat: gondolatban, szóban és cselekedetben...

Elmélkedjünk egy kissé erről a csodálatos Confiteorról!

Először az Úr Nevét hívjuk segítségül, Kinek mindenhatósága teremtette az ezertitkú eget s földet...

„Gyónom a mindenható Istennek", Kinek teremtő ereje engem is kihúzott az örvénylő semmiből. Lényegem a semmi. Életem forrása a „semmi" ismeretlen sötét mélységeiből fakad. S mégis ez a „semmi" lázadt föl a „Minden" ellen, amikor bűnt követtem el...

„Gyónom... a Boldogságos mindenkor Szűz Máriának." Odaállok a Tisztaság fehér Asszonya elé is. Ez a szent Asszony, ez a szűz Asszony: Isten Anyja és az enyém! Micsoda kiáltó ellen-

tét: anya és fia között, a Szeplőtelen s közöttem! Mily szégyennel és fájdalommal tekinthet reám...!

„Gyónom... Szent Mihály főangyalnak", aki a sátánt levetette az égből, ahová nem juthat be semmi bűn, semmi lázadás, semmi gonoszság! Ahonnan engem is elűz haragos szemének villogó pallosával, ha bűnös, lázadó, gonosz vagyok!

„Gyónom... Keresztelő Szent Jánosnak", a Jordán nagy vezeklőjének, a sivatag szent remetéjének, ki szigorú bűnbánatot hirdetett, nemcsak szavával, életével is! Ki nem félt senkitől, csak az Istentől! A puszta nagy kiáltója minket is ostoroz: Metanoëite! Térjetek meg! Változzatok meg! Újuljatok meg! És tartsatok bűnbánatot, mert igen bűnösök vagytok!

„Gyónom... Szent Péter és Pál apostoloknak." Szent Péterre bizatott az oldás és kötés isteni hatalma. Ami bűnt megköt a földön, meg leszen kötve a mennyben is; ami bűnt felold a földön, fel leszen oldva a mennyben is! — Szent Pál apostol, a nagy térítő, a fáradhatatlan prédikátor, a súlyos tollú író, a bűn és a kegyelem misztikus világának avatott magyarázója, ki-

nek intő szavát szívünkre kell vennünk...

„Minden szentnek" gyónom! Pirulva és szégyenkezve állok hősiességük és tisztaságuk előtt: egy Szent József, egy Szent István király, Szent Imre herceg, Szent László király, Szent Erzsébet asszony, Szent Özséb életpéldája előtt!

És gyónom „nektek is, Testvérek..." Sokszor jó, hogy nem látunk egymás szívébe, mert vagy nagyon megrémülnénk, vagy nagyon megszánnánk egymást...

Gyónom tehát, hogy „nagyot vétkeztem: gondolattal", sok nemtelen és kicsinyes gondolattal, „szóval", sok hiábavaló és rosszindulatú szóval, „és cselekedettel", meg mulasztással! „Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem! Kérem azért a Boldogságos mindenkor Szűz Máriát", az én Édesanyámat, az Irgalom anyját, Isten anyját, Aki az irgalom; „Szent Mihály főangyalt", aki oly hatalmas az égben; „Keresztelő Szent Jánost", hogy Isten Báránya vegye el az én bűneimet is; „Szent Péter és Pál Apostolokat", nekik is megbocsátotta kegyelmesen bűneiket az Úr; „az összes szenteket", kik a mi pártfo-

góink, „és titeket, Testvérek", kiknek csak úgy bocsát meg az Úr, ha ti is megbocsáttok az ellenetek vétőknek: „imádkozzatok érettem a mi Urunkhoz, Istenünkhöz". Nagyon rászorulunk egymás imájára, mert a mi imánk egyenként nagyon gyönge... Könyörögjetek hát irgalomért az Irgalomhoz!

És elhangzik a föloldozás, úgy mint a szentgyónásban:

„Irgalmazzon neked a mindenható Isten és bocsássa meg vétkeidet és vezéreljen az örök életre": az egyetlen szép, igaz és érdemes életre. Amen.

„Bűneinknek elengedését, feloldozását és bocsánatát ndja meg nekünk a mindenható, irgalmas Úr. Ámen."

„Isten, ha felénk fordulsz, újjáélédünk
És néped örvendeni fog Benned.
Mutasd meg nekünk irgalmadat
És üdvösségedet add meg nekünk.
Uram, hallgasd meg könyörgésemet
És kiáltásom jusson Eléd.
Az Úr legyen veletek
És a te lelkeddel."

„Dominus vobiscum"..., itt egy kissé álljunk meg! Összesen ötször üdvöz-

li így a pap a híveket a szentmisében. Szép és mélyértelmű kívánság! Igen, az Úr legyen veletek mindig: örömben és bánatban, hogy mérsékelje mindakettőt, nehogy vétkezzetek; imában és munkában, hogy Isten előtt is értékes legyen; életben és halálban, hogy egyik se legyen nagyon szomorú...!

*

Azután fölmegy a pap az oltárhoz, hogy szeretetének tiszta *csókjával* üdvözölje, de előbb ismét bűneinek bocsánatát esedezi:

„Távoztasd tőlünk, kérünk Uram, gonoszságainkat, hogy a szentek szentjébe tiszta szívvel léphessünk be. A mi Urunk, Krisztus által. Amen.

Kérünk Téged, Uram, hogy szentjeidnek, kiknek ereklyéi itt vannak és minden szent érdemei által bocsásd meg minden bűnömet. Amen."

S megcsókolja tisztelettel az oltárkőben elhelyezett ereklyék helyét. Ez a csók felbonthatatlanul, örökre eljegyzi a papot az oltárral. Ez a csók kitörölhetetlen, elpusztíthatatlan pecsétként ég a lelkébe. Ez a csók Isten édes csók-

ja... Jaj, százszor jaj annak a papnak, akinek ez nem elég!

*

Az *introitus*, a bevonulási ének, mely most következik, a szentmise „nyitánya". Súlyos és nagyszerű gondolatok vannak benne, melyek már előrekészítik, előrevázolják a Boldogasszony miséjének érzéseit és hangulatait (Patrona Hungariae: Október 8.)

A Boldogasszony miséjének introitusa egy öröm-ének. „Gaudeamus..." „Örvendezzünk mindnyájan az Úrban, ünnepet ülve a Boldogságos Szűz Mária a mi Nagyasszonyunk és Pátrónánk tiszteletére, kinek ünnepén örvendeznek az angyalok is és magasztalják az Isten Fiát. — Áldjátok az Urat és hívjátok segítségül Nevét; hirdessétek a nemzetek előtt dicsőségét. — Dicsőség az Atyának, Fiúnak és Szentlélekistennek, miképen kezdetben volt és most és mindenkor és mindörökkön-örökké. Amen."

Ez az örömhangulat a Boldogasszony miséjének nagyszerű intonálása!

Igen, csak örvendezzünk az Úrban, mert Benne igazán örvendezhetünk. A világ örömei múló örömök, hamis örömök, csalfa örömök, futó örömök, tövi-

ses és gyilkos örömök, melyek sokszor halálra sebzik és halálra marják a lelkünket! Az isteni örömök mély örömök, tiszta örömök, igazi örömök, mert örökkévaló örömök. Mert csak az az igazi öröm, ami fölé az örökkévalóság boltozódhatik!

Ez az öröm borít el ma minket édes Boldogasszonyunk ünnepén. Örülünk, hogy a mienk, hogy a mi Pátrónánk, hogy az ő hatalmas, édes és erős oltalma alá helyezett minket első szent királyunk!

*

Az introitus után a *Kyrie* következik. Talán maradványa ez ama litániáknak, miket az ősegyházban a katekumenek elbocsátásakor, vagy stációs templomok járása alkalmából mondhattak, ma keresztjáró napokon s néhány szentmise előtt végzünk (a nagyszombatin, Pünkösd vigiliáján s papszenteléskor).

Kyrie eleison: görög szó, még abból az időből való, amikor a római világ-birodalom elegáns nyelve a görög volt. Autuni Honorius a XII. században már szimbolikusan magyarázza ezt a kilencszeres könyörgést: három Kyrie az Atyának szól, a három Christe a Fiú-

nak s újból három Kyrie a Szentléleknek.

Uram! Irgalmazz nekünk: Atyánk vagy, teremtettél minket, ne pusztíts el minket!

Krisztus! Kegyelmezz nekünk: a kegyelem által Testvérünk vagy, ne vondd meg tőlünk kegyelmedet!

Uram! Irgalmazz nekünk: Te vagy az Irgalom, a Jóság, a Szeretet, a Könyörület! Te vagy a mi édes Vigasztalásunk, vigasztaló Igazságunk s igaz Dicsőségünk Szentlélekisten!

*

Ezután fölzendül a *Glória*, mit a betlehemi angyalok intonáltak először Karácsony szent éjszakáján: „Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakaratú embereknek!"

Ezt a gyönyörű „angyali" éneket Teleszfor pápa hozta be, úgy látszik, a karácsonyi hajnali misébe. Egy másik pápa vasárnapokra s a vértanúk ünnepeire is előírta, de csak a püspöki misékre. Később már a papoknak is szabad volt a Glóriát énekelni a szentmisén.

A Szentháromság dícséretére írt nagyszerű prózai költemény ez a Glória, melyben még az előbbi Kyriének hangulata is felvillan itt-ott, de min-

ként betölt és elnyom a kezdő akkord grandiózus látomása; mint mikor a nagyszombati misén kihúzott regiszterekkel megzendül újra az orgona s a hangok, mint megriasztott gyönyörű sirályok, hatalmas, zúgó és fehér szárnyakon rebbennek föl a Csend kék tavából: „Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakaratú embereknek!" Valóban több dicsőséget Istennek és több békességet embernek nem adhatunk annál, amit a szentmisében Jézus ad!

*

A Glória után *könyörgések* következnek. Ezekről külön tanulmányt lehetne és kellene írni. Olyanok, mint Jézus példabeszédei: végtelenül egyszerűek és végtelenül mélyek! Olyanok, mint az élet! De az egész emberiség vágya, sóhaja, bűnbánata, alázata, imádsága zúg bennük! Ezek a könyörgések olyan tiszták, mint a kristály, olyan könnyesek, mint a fájdalom, olyan egyszerűek, mint a gyermek, olyan ujjongók, mint az alleluja! Hogy mikor születtek, kik a szerzői, legtöbbnél nem tudjuk, olyan ősiek, mint az Egyház. De az kétségtelen, hogy a Szentlélek inspirációja dolgozott bennük!

„Oremus!" „Könyörögjünk! Isten, Ki a Szeplőtelen Szűz Mária közbenjárására hazánkat számtalan sok jóval halmoztad el, engedd kegyelmesen, hogy akit Szent István király óta Nagyasszonyunknak hirdetünk és Pátrónánknak tisztelünk a földön, annak örökkétartó társaságában örvendezzünk az égben. Amen."

Ennél többet, szebbet, okosabbat nem kérhetünk! Pedig számtalan sok jóban részesülünk nap-nap után az ő hatalmas közbenjárására. Szeplőtelennek, Nagyasszonynak, Pátrónának hívjuk mi ősidőktől fogva Isten édes Anyját, ki — úgy érezzük — Szent István király óta — a mi Édesanyánk is!

*

Most az *Ó- és Újszövetségből* való olvasmányok következnek. A katakombák Egyházában itt kezdődött voltakép a szentmise. Az ószövetségi olvasmányt szentleckének mondjuk, olvasmány ugyanis latinul lectiot jelent, amit a magyar leckének értett; az újszövetségi olvasmányt szent evangéliumnak nevezzük, mert megváltásunk örömhírét hirdeti görög jelentése.

A Boldogasszony miséjének *szentleckéje* Jézus (Sirák Fia) könyvének egy szép fejezete (Bölcs. 24, 23—31). Csupa költészet, csupa hasonlat, pazar keleti kép és kontempláció ez a szentlecke:

„Az illat édességét árasztom én, mint a virágzó szőlő"— kezdi s a Szűzanya szeretetének édes jóságára céloz, mely szüntelen árad az égből a földre. Ő a „szép szeretet Anyja", mert az Isten Anyja, Aki a Szeretet, a legszebb, a legédesebb, a legmámorosabb szeretet! „Nála van az Út és Igazság minden kegyelme, nála van az Élet és az Erény minden reménye." Hogyne lenne nála, hiszen az övé: az Út, Igazság és Élet az ő Fia! De nemcsak az övé, a mienk is! Közölni akarja velünk kegyelmeit, mert ő minden kegyelem közvetítője. Azért hívogat magához: „Jertek hozzám mind, kik megkívántok engem és teljetek el gyümölcseimmel." Mert a mi szőlőnk nemcsak illatos virágokat: édes gyümölcsöket is terem. Nagy Szent Gergely azt mondja, hogy a test és a lélek örömei közt áthidalhatatlan a szakadék és lényeges a különbség. Mert az egyik után hevesen vágyódunk s ha elértük, megundorodunk; míg a másik után

nem igen kívánkozunk, de ha belekóstolunk, egyre kielégíthetetlenebbek leszünk. Tehát az egyiknél a vágy vonz, a tapasztalat taszít, a másiknál pedig megfordítva (Hom. 36. in Ev.). Azért a mi „örömünknek oka" és forrása bátran énekelheti: „Akik engem esznek, még inkább éheznek, akik engem isznak, még inkább szomjaznak." Hallgassuk hát szomjas áhítattal őt, mert aki őt hallgatja, meg nem szégyenül, ki érte dolgozik, nem vétkezik s ki fényt derít nevére, örök életet nyer!"

*

Mielőtt a pap átvonulna a lecke-oldalról az evangéliumos oldalra, a kar az u. n. *Graduálét* énekli: átvonulási éneket, mely Judit könyvének szavaival üdvözli Máriát, „ki áldott az asszonyok között" (Jud. 13, 23.), ki a magyar népnek is „dicsősége, öröme és büszkesége" (Jud. 15, 10.), ki egészen szép és semmi szeplő, semmi bűn nincsen benne...

De még mielőtt a pap az ünnepi evangéliumot felolvasná, az oltár közepén mélyen meghajolva imádkozik, hogy az Úr tisztítsa meg szívét, száját, mint Iza-

jás prófétáét a tüzes parázzsal, melyet egy angyal hozott le neki a mennyei oltárokról, hogy a szent evangéliumot méltókép hirdethesse. A Titkos Jelenések Könyvének záradéka figyelmeztetve szól: „Ha valaki ezekhez hozzátesz valamit, reáteszi az Úr a csapásokat, melyek meg vannak írva ebben a könyvben. És ha valaki elvesz valamit ezen könyv jövendölésének igéiből, elveszi Isten annak osztályrészét az élet könyvéből..." (Jel. 22, 18—19.) Azért kéri az Úr áldását a pap, hogy „méltókép hirdesse az evangéliumot".

*

Ez az *evangélium* pedig az emberiség áhítatának, költészetének és művészetének egyik leghálásabb témája: az angyali üdvözlet evangéliuma! Hányszor festették művészek, hányszor zengték költők, de hányszor mondjuk mi is áhítattal naponta az angyal köszöntését: Üdvözlégy Mária! A Szentszűz voltaképen csak most lép be a történelembe. Eddig nem tudtunk róla, nem láttuk arcát, nem hallottuk hangját. De azóta, hogy „az Úr angyala köszönté Szűz Máriát", a megváltott világ hálája mint zengő tiszta harangszó száll szüntelen

feléje, kinek „igen"-je hozta meg számunkra az üdvösség jóhírű evangéliumát. — Az „Úr angyala" nekünk, magyaroknak, igen szent imádságunk, hisz déli harangozását a pápa Hunyadi János nagy nándorfehérvári győzelmének örök emlékére rendelte el. Imádkozzuk hát szeretettel, buzgón, mindig!

*

Az ó-kor és a közép-kor mesgyéjén jött szokásba, először Keleten, azután Nyugaton, a veszedelmesen burjánzó eretnekségek ellensúlyozására: bizonyos misékben a „Hiszekegy" elmondása evangélium után.

Mikor is vallhatnánk meg jobbkor szent hitünket, mint hitünk legédesebb misztériuma előtt?! Mondjuk hát büszkén, bátran, boldogan ezt a *Crédót!* Ez a Crédó a mi diadalmas világnézetünk. Vele győzünk az életen és a halálon: ezen az érthetetlen életen és halálon! Ebben a Crédóban minden érthető! Ebben a Crédóban nincs homály, bizonytalanság, gyöngeség! Ebben a Crédóban a mi hálánk ujjong! Mert a hit Isten kegyelmes ajándéka! Boldogság nekünk, öröm és büszkeség, hogy katolikusok vagyunk!

De Isten mindenkinek fölkínálja ajándékait. Senkit sem zár ki belőlük. Miért van hát az emberiségnek legnagyobb része mégis Krisztus egy aklán kívül? Talán abszurdumokat követel tőlünk a hit? Talán észszerűtlen dolgok a misztériumok? Talán a logika ellenemond a mi Crédónknak?

Bátran válaszolhatjuk: Nem! Ha komolyan és alaposan szembenézünk ellenfeleink vádjaival, vagy azt fogjuk látni, hogy ellenvetésük alaptalan, téves és teljesen eltorzítja az igazságot, (micsoda divat volt nem is olyan régen szembeállítani a hitet a tudománnyal, mintha a kettő kizárná egymást; pedig ha mélyebben és nem csak felszínesen vizsgáljuk a dolgokat, a hitnek legszebb s legnagyszerűbb igazolását adja a tudomány) vagy pedig olyan titkok előtt állunk, amilyennel ezrével találkozunk az életben, a hiten kívül is, a tudományban is! De mit bizonyít ez? Azt, hogy kétségbe kell esnünk? Nem! Csak azt, hogy meg kell alázkodnunk! Hogy alázatosan be kell vallanunk: Ezt nem értem! A mi értelmünk véges és korlátolt! Sokat nem értünk magunkban sem, másokban sem... Hogyan akar-

nók hát akkor megérteni a Végtelent s az ő titkait?

Hitünket analizálva így jutunk el Isten kegyelme után a legfontosabb tényezőhöz: a szabad akarathoz. Látva ugyanis egyrészt az emberi tudás végességét és gyarlóságát, másrészt az isteni mindentudás végtelenségét és tökéletességét, Aki maga az Igazság, minden igazság Ősforrása, Ki nem tévedhet és nem téveszthet meg senkit: alázattal meghajlok Előtte s azt mondom: H i s z e k ! Nincs ennél ész-szerűbb, egyszerűbb és fönségesebb dolog!

*

Idáig a szentmisének csak előjátékát láttuk. Most azonban már a magjához értünk! A legédesebb misztérium szívének dobogását halljuk! A csodák lángoló küszöbét készülünk átlépni szent izgatott kíváncsisággal!

A szentmisének három lényeges része következik most: a felajánlás, az átváltozás és az áldozás! Jézus az utolsó vacsorán *felajánlotta* a kenyeret és a bort, Testévé és Vérévé *változtatta*, mondván: Ez az én Testem... Ez az

én Vérem... S tanítványainak nyujtotta: *Vegyétek és egyétek...*

*

„Körülbelül a X. századig szokás volt, hogy maguk a hívek hozták és ajánlották fel az áldozati anyagot: a kenyeret és a bort és egyéb, a szentmiséhez szükséges dolgokat (olajat, tömjént)." (Mihályfi Ákos dr.: A nyilvános Istentisztelet.)

„A XI. században már kimegy a szokásból a kenyér és bor felajánlása a hívek részéről; ehelyett pénzt ajánlanak fel" (uo.). Ez a misztikus és reális értelme és jelentése a misepénznek, valamint a perselyezésnek s nem az, mintha a mise végtelen értékét néhány pengővel, vagy fillérrel megvásárolhatnánk.

Hajdan a hívek felajánlása alatt a kar egész zsoltárt énekelt, illetve annyit a zsoltárból, ameddig a felajánlás tartott. Ma rendesen egy-két verset énekel a kar a zsoltárból, vagy más szentírási részletet.

A Boldogasszony miséjének *felajánlása* (offertoriuma) a katolikus ember legszebb imádsága a Miatyánk után: az

Üdvözlégy! — Mennyi könnyet törölt, mennyi bánatot enyhített, mennyi csodát művelt a lelkekben ez a szent imádság! Egy katolikus tudós mondotta halálos ágyán, hogy összes tudományos művét odaadná egyetlen Üdvözlégy Máriáért! Hogyne szeretnők ezt a szép imát és hogyne szeretne minket is a szép Szűz Mária, mikor az angyallal együtt malaszttal teljesnek, minden asszonyok közt áldottnak mondjuk s kérjük, hogy imádkozzék érettünk, szegény bűnösökért, most is, de különösen halálunk verejtékes óráján...

*

A felajánlási ének után, melyet a pap is elrecitál, megbontja a kelyhet. Az aranytányérkát, a paténát, a kezébe veszi, melyen az ostya fekszik, fölemeli s ezt a gyönyörű imát mondja:

„Fogadd el Szent Atyám, Mindenható örök Isten, ezt a szeplőtelen áldozatot, melyet én méltatlan szolgád, felajánlok Neked, élő, igaz Istenemnek, számtalan sok bűnömért, bántásomért és hanyagságomért, úgyszintén az összes körülöttem levőkért, sőt az összes keresztény hívőkért, élőkért és holtakért, hogy ne-

kem és nekik üdvösségünkre váljék az örök életre. Amen."

Nem ajánlhatunk fel Istennek méltóbbat, magunknak üdvösségesebbet ennél a „szeplőtelen áldozatnál". Az Atyának ajánljuk: saját édes Fiát.... Megrendítő áldozat! Mint Izsáké.... Mindenható erejében nem kételkedhetünk! Vegyünk hát minél többször részt rajta, ha megtehetjük! Ne felejtsük: a pap külön imádkozik a körülötte imádkozókért...

Azután bort önt a pap a kehelybe s egy kevés vizet, amivel a Krisztus oldalából szakadt vért és vizet szimbolizálja, de van misztikus értelme is:

„Isten, Ki az emberi természet méltóságát csodálatos módon alkottad és még csodálatosabb módon megújítottad: add, hogy e víz és bor misztériuma által Annak istenségében részesülhessünk, Ki emberségünkben részesülni méltóztatott: Jézus Krisztus..."

A bor és a víz misztériuma tehát egyrészt Jézus istenségét és emberségét jelenti, melyek az ő szent Személyében hiposztatikusan egyesültek, de másrészt más titokra is céloz, mely nem kevésbbé csodálatos: a mi természetünknek az isteni természetbe való

plántálására: a kegyelem révén! Olyan merész, olyan szédítő gondolat ez, hogy rémülten vissza kellene utasítanunk, ha nem az Irás, ha nem a Szentlélek bizonyítaná. De hiszen maga Krisztus hasonlította magát szőlőtőhöz s tanítványait szőlővesszőkhöz! És Szent Pál Krisztus titokzatos Testének tekinti az az egyházat, melynek tagjai valósággal Krisztus tagjai, Aki a mi Fejünk! Ó, bárcsak megértenők s bárcsak meg is élnők ezt! Bár egyesülnénk Jézussal a szeretetben úgy, mint a szőlővesszők a szőlőtővel, mint tagok a testtel, mint a víz a borral...

Ime, mily mély és édes titok „a víz és a bor misztériuma!

Most a pap fölajánlja a kelyhet:

„Fölajánljuk Neked, Uram, az üdvösség kelyhét és kérjük kegyességedet, hogy az a mi üdvösségünkért és az egész világ üdvösségéért édes illatul szálljon föl a te isteni Fölséged színe elé. Amen."

„Alázatos szívvel és törődött lélekkel fogadj el minket Uram és úgy szálljon színed elé ma áldozatunk, hogy kedves legyen Előtted..."

„Jöjj el, megszentelő, mindenható,

örök Isten: és áldd meg ezt a Neked készített áldozatot!"

*

Ezután a pap újból megmossa kezét a 25. zsoltár egy részét recitálva: a „*Lavabo*"-t, mert csak egészen tiszta kézzel, csak egészen tiszta szívvel szabad bemutatni ezt a „tiszta, szent és szeplőtelen áldozatot"! Csak az ujjahegyét mossa inkább jelképesen, hogy még a legkisebb gyarlóságtól is meg akar szabadulni most.

Majd az oltár közepén meghajolva az egész Szentháromságnak fölajánlja a háromszor szent áldozatot: „a mi Urunk Jézus Krisztus szenvedésének, föltámadásnak és mennybemenetelének emlékére, a Boldogságos mindenkor szeplőtelen Szűz Mária, Keresztelő Szent János, Szent Péter és Pál apostolok és minden szent tiszteletére.... hogy érettünk közbenjárni méltóztassanak az égben, kiknek emlékét ünnepeljük a földön."

Azután a pap a nép felé fordulva felszólít mindenkit:

„Imádkozzatok Testvérek (Orate Fratres), hogy az én áldozatom és a

tietek: elfogadható legyen a mindenható Atyaisten előtt".

Igen, Testvérek, szentmise alatt imádkozni és nem unatkozni kell! Imádkozni a pappal együtt, az egész Egyházzal együtt! Imádkozni a szentmisét! A szentmise nem a pap magán ájtatossága: az egész Egyházé! Ez az áldozat a tietek is! Ti ajánlottátok fel hozzá a kenyeret, a bort, a gyergyát, a tömjént... Tiérettetek mutatja be a szentmisét Krisztus papja, amikor a ti szándékaitokra misézik...

Azért mondjátok lélekben ti is a minisztránsok válaszát:

„Fogadja el az Úr kezedből ezt az áldozatot Nevének dicséretére és dicsőségére, a mi javunkra és az egész Anyaszentegyház javára!"

Erre a pap halkan Ámen mond, ami azt jelenti: Úgy legyen!

*

Most egy *csöndes* imádság következik a Boldogasszony miséjében:

„Fölségednek ajánlva Uram a szeplőtelen Bárányt, kérünk, hogy a kegyes

és szeplőtelen Szűz közbenjárására hiveid atyáiknak ősi hitében megerősödjenek, az elveszett juhok pedig visszatérve az Igazság egységébe, ezen az üdvösséges Kenyéren nevekedjenek."

Fájdalmasan szép és magyar könyörgés ez! Legtitkosabb és legreménytelenebb álmunk, hogy a magyarság egy legyen hitében is! Ne szakítsák szét dogmatikai szakadások, ne felezzék meg erkölcsi erejét idegenből jött felekezetek! Hogy ismét egyek legyünk Krisztusban, a Szeretetben, a Kegyelemben! Igen, hogy „egyek legyünk"...: így imádkozott, ezért könyörgött az Úr az utolsó vacsorán. Hogy egy Édesanyánk legyen: a Szeplőtelen s egy Kenyéren éljünk mindnyájan: az eucharisztikus Kenyéren!

Borzasztó, hogy csaknem félezer év óta nem találunk egymásra! Hogy csaknem félezer év óta az élet legfontosabb kérdéseiben nem értjük meg egymást. Hogy egy XVI. századi, ma már anakronisztikus vallási dekadencia következtében még mindig szembenállunk egymással! Hogy egészséges reformvágyunkból lázadás lett és szakadás és eretnekség!

És még most is, nem tudom, mi aka-

dályoz meg minket abban, talán hiúság és büszkeség, vagy megszokás és tudatlanság, hogy „az igazság egységét" megtaláljuk, hogy egymás kezét és szívét megtaláljuk...?

Fájdalmas szép és csaknem reménytelen magyar álmunk: a Krisztus egy aklának imádsága!

*

Most a *prefáció* következik: az Egyház hála-éneke, melynek emberi és isteni szépségét az az ősrégi gregorián dallam is kifejezi, melyért Mozart összes kompozicióit odaadta volna. „Valóban méltó és igazságos, illő és üdvösséges, hogy Neked mindenkor és mindenhol hálát adjunk Szentséges Úr, Mindenható Atya, Örök Isten..." Ki szüntelen való jóságoddal oltalmazol és gyámolítasz minket és gondot viselsz reánk...

Amilyen csúnya bűn a hálátlanság, olyan szép és nemes dolog a hála. Nincs is ennek méltóbb kerete és foglalata az eucharisztikus áldozatnál, melynek már görög neve is a hálára emlékeztet. A Boldogasszony miséjének prefációja a Szűzanya kettős és párat-

lan kiváltságáért hálálkodik, hogy egyszerre lehetett Szűz és Anya: Szeplőtelen Szűz és Isten-Anya!

„Aki által dícsérik Fölségedet az angyalok, imádják az uralkodók, félik a hatalmasságok, meg az egek és az égi erők és a boldog szeráfok magasztalásodban újjongva vetélkednek. És engedd meg, kérünk, hogy velük egyesítsük a mi dícséretünket is és alázatosan megvallva zengjük:

Szent, szent, szent a seregek Ura, Istene! Telve van az ég és föld a te dicsőségeddel! Hozsánna a magasságban! Áldott, ki az Úr Nevében jő! Hozsánna a magasságban!"

*

A *konzekráció* Istenthívogató szent igéi úgy vannak beleszőve a mise-kánonba, mint fojtottan izzó drágagyöngyök, súlyos pompájú aranykazulába.

„Téged azért Kegyelmes Atya, — kezdi a pap, — esedezve kérünk Jézus Krisztus, a te Fiad, a mi Urunk nevében, hogy fogadd el és áldd meg ezeket az ajándékokat, ezeket az adományokat, ezeket a szent és sértetlen áldozatokat, melyeket főkép a katolikus Anyaszentegyházadért Neked bemuta-

tunk, hogy azt az egész világon békében és egységben megőrizni és megtartani, valamint kormányozni méltóztassál a te szolgáddal, Pius pápánkkal és Jusztinián püspökünkkel és a katolikus apostoli hit minden igaz követőjével egyetemben."

Itt valamikor még egy hosszú felsorolás volt, uralkodókról, jótevőkről, kiknek nevei külön táblákra (dyptichákra) voltak felírva. Manapság ezen a helyen azokról az élőkről emlékezik meg a pap, akikről akar, akiket ismer, akik ezt a mementót esetleg kérik...

Most a szentek közbenjárásáért könyörög a pap. Elsősorban a Boldogasszonyhoz fordul, azután a tizenkét apostolhoz s ahhoz a tizenkét vértanúhoz, kiket leginkább tisztelnek Rómában.

Azután kiterjeszti kezét a pap az ostya és a kehely fölé, mint egykor az áldozatra szánt bárányok fölé az ószövetségi pap, mielőtt megölte volna: a bűnökért...! Majd ötször keresztet vet a kenyér és a bor fölött Jézus öt szent sebének tiszteletére.

*

Most megszólal a csengő, az orgona

elhallgat, a hívek letérdelnek! Mintha az egész mindenség elhallgatna és remegve szótlanul várna egy nagy csodát, melynél nagyobbat még nem látott! Pedig sok csodát látott már! Látta Mózes vesszeje alatt a tengert kettéhasadni! Látta Jerikó erős falait trombita-szóra porba omlani! Látta Jézus szavára a tomboló tengert megcsöndesedni! De hogy ember szavára Isten engedelmeskedjen s a kenyér és a bor színe alatt teremjen: ezt még nem látta! Mintha angyalszárnyak suhognának a nagy csöndben, mint fehér sirályok, a Végtelenség kék partjain, hol elhal minden emberi szó, hol elfárad minden emberi gondolat...

A pap megrendülve nyúl a fehér ostya után s mint Jézus az utolsó vacsorán, fölemeli szemét az égre, hálát ad Istennek, megáldja a kovásztalan kenyeret, mondván: Vegyétek és egyétek, mert ez az én Testem!

Erre nyomban térdet hajt és szeretne a földreborulni s megsemmisülő hódolattal imádni a Királyok Királyát, Kit most reszkető kezében tart: „Most lett a kenyér Krisztus Testévé..."

Tágranyilt s káprázó szemmel nézi a kelyhet is, mely szavára Krisztus Vé-

révé *változott*... A konzekráció szavai nagyobb csodát művelnek, mint a kánai menyegzőn, melyen a víz csak borrá változott; de az is csak egyszer, míg a szentmisében újra és újra...

Azért mutatja fel a pap a kenyeret és a bort, hogy élő hittel s égő szeretettel tekintsünk Reá s mondjuk az apostollal: „Én Uram és én Istenem;"

*

Bemutatva így „ezt a *tiszta*, ezt a *szent*, ezt a *szeplőtelen* áldozati ostyát, *az örök élet szent kenyerét s üdvösségünk kelyhét*", esedezve kérjük az Atyát, hogy fogadja el kegyelmesen, mint ahogy elfogadta Ábel tiszta áldozatát, Ábrahám megrendítő áldozatát, ki csaknem fiát ölte meg az ő parancsára s Melkizedek, „a Fölséges főpapja" kenyér- és boráldozatát, melyek mind előrevetett, profetikus és szimbolikus képei voltak a mi eucharisztikus áldozatunknak!

„Könyörögve kérünk Mindenható Isten, — mondja mélyen meghajolva a pap, — parancsold meg, hogy ezt szent angyalod keze vigye mennyei oltárodra isteni Fölséged színe elé, hogy ahányan

csak résztveszünk ez oltár áldozatában és Fiadnak szentséges Testét és Vérét magunkhoz vesszük, minden mennyei áldással és kegyelemmel elteljünk. Ugyanazon Krisztus, a mi Urunk által. Amen."

*

Most a *megholt* hívekről emlékezik meg a pap, „kik előttünk mentek Hozzád, Uram — úgymond — s a béke álmát alusszák", az örök békéről álmodnak, kiket mi is követni fogunk...

Ha, a Szentírás szavaival élve, „jó és üdvös" egyáltalán a halottakért imádkozni, mennyivel jobb és üdvösebb imádkozni a szentmisében, vagyis inkább pótolni imádságunk tökéletlenségét az eucharisztikus Jézus tökéletes imádságával, Kinek vérében fehérre moshatják a földi utakon beszennyezett stólájukat a halottak (Jel. K.).

*

„*Nobis quoque peccatoribus*" imádságnál mellét veri a pap, megvallva újból, hogy bűnös, majd a szentostyával keresztet rajzol háromszor a kehely fölött, mondván, hogy „Általa, Vele és Benne a tied, Mindenható Atyaisten a

Szentlélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség."

*

Most a *Miatyánk* következik.

Jeruzsálemi Szent Cyrill a IV. századból mysztagógikus katekéziseiben említi a Miatyánk imádkozását a szentmisében. Valóban az Úr imádságánál szebbet nem szőhetnénk a mise-imádságok közé!

Mi Atyánk, Ki vagy a mennyekben! Nem a szabadkőművesek istene a mi Istenünk, aki elérhetetlen messzeségekben trónol valahol s aki oly nagy, hogy méltóságán alulinak tartaná szóbaereszkedni az emberrel, a világegyetem egyik legjelentéktelenebb és leghaszontalanabb figurájával, ki egyebet sem tud tenni, mint vétkezni, sárban, bűnben fetrengeni, káromkodni; és imádkozni, ha bajba jutott, de akkor szívszaggatóan tud rimánkodni segítségért, hogy szabadítsa meg attól a bajtól, melybe saját ostobasága keverte...

Nem, Krisztus nem ilyen Istenre tanít minket! A mi Istenünk: a mi Atyánk! Neki köze van hozzánk, amint köze van az atyának az ő gyermekeihez! Ő teremtett minket. Neki köszön-

hetjük az életet, mindent. Ő szeret minket. Gondot visel reánk. Kegyelme szüntelen őrködik fölöttünk. Akarja, hogy szeressük. Akarja, hogy az ő útjain járjunk. Akarja, hogy fiai legyünk s el ne felejtkezzünk arról, hogy az ő fiai vagyunk: Isten-fiak! Akarja, hogy szeressük egymást, testvérek, mert Ő a mi Atyánk!

Szenteltessék meg a te Neved! Ne káromolják a te Neved! Mert szent a te Neved!

Jöjjön el a te Országod! Vajjon megérjük-e valaha? Mikor lesz egy akol és egy Pásztor? Mikor lesz béke és szeretet a földön? Mikor lesz igazság és Krisztus a földön? Soha?

Legyen meg a te akaratod...! És ne a mienk! Mert mi sohasem tudjuk, mi válik igazán javunkra: élet, vagy halál! Legyen meg hát a te akaratod! Hiszen Te jobban szeretsz minket magunknál! De éppen itt vagyunk mindig megakadva: nem tudjuk megérteni, miért sujtasz, ha szeretsz? Miért tűröd a rosszat, ha jó vagy? És elfelejtjük, hogy Te örökkévaló vagy. Előtted az órák époly keveset számítanak, mint az ezredévek. Te ki tudod várni végső győzelmedet. Elfelejtjük, hogy nekünk meg

küzdelem a sorsunk! Küzdeni a rossz ellen! Küzdeni a jóért! S ebben a küzdelemben nem vagyunk egyedül: Te velünk vagy! S amíg velünk vagy, addig nem fáj a kereszt. Csak ha Ellened fordulunk zúgolódva, akkor érezzük elviselhetetlen súlyát. Mert voltakép akaratod és akaratunk keresztezése a legsúlyosabb keresztünk! És elfelejtjük, hogy az agonizáló Krisztus mire tanított minket az Olajfák vér-verejtékes hegyén: „Mindazonáltal ne az én akaratom legyen, hanem a tied!" — Legyen meg tehát a Te akaratod, *miképen a mennyben, azonképen itt a földön is.* Az angyalok adnak példát az égben: akaratod tökéletes teljesítésére! Ezt kell hát utánoznunk a földön is...

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma! Milyen áhítattal s megilletődöttséggel kell ezt imádkoznunk, amikor úgyszólván a félvilág éhezik s a mindennapi falat kenyérre sem telik neki! De imádkozik-e Krisztussal érte? Vagy káromolja Krisztust érte?

Ám nemcsak testünknek van szüksége a mindennapi kenyérre: lelkünknek is! „Fáradozzatok, de ne olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely

megmarad az örök életre, melyet az Emberfia ád nektek" (Jn. 6, 27.). Itt adja nekünk az oltár terített asztalán az örök élet szent kenyerét, hogy lelkünket táplálja. Kérjük hát forró vággyal: Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!

És bocsásd meg a mi vétkeinket! Ó, bocsásd meg, Uram, a mi vétkeinket, hisz sokszor oly szánalmasan gyöngék s nyomorultak vagyunk. Látod, már szánjuk-bánjuk, mélységesen sajnáljuk és fájlaljuk, hogy bűneinkkel jóságodat oly gonoszul megbántottuk. S most sírva és könyörögve esedezzük irgalmadat, ígérve, hogy többet nem vétkezünk!

Miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek! A Te bocsánatodnak egyetlen feltétele, hogy mi is bocsássunk meg az ellenünk vétkezőknek. Nehéz ez? Akkor Te sem bocsátasz meg nekünk! Neked még „nehezebb". A Te megbántásod a Végtelent érő, tehát végtelenül súlyos sérelem! Ha minket sértenek, csak érdem szerint bánnak velünk, nyomorult bűnösökkel. Nekünk tehát nem lehet olyan nehéz a bocsánat, mint Neked!

És ne vigy minket a kísértésbe! Te Úr vagy minden bűnös kísértés fölött. Ne engedd hát, hogy szolgái legyünk a bűnnek! Tudod, mily rettenetesen gyarlók s esendők vagyunk... Oly könnyen s hamar elbukunk... Ne engedd, hogy megkörnyékezzen a sátán! De szabadíts meg a gonosztól! A legnagyobb rossz a bűn! Végtelen rossz, mert eltép Tőled: a végtelen Jótól! Ettől szabadíts meg mindenekelőtt. Úgy legyen. Amen.

*

Ekkor megtöri a szentostyát a pap, mint Jézus is az utolsó vacsorán, hogy tanítványai között szétoszthassa; a pápai misében ezzel a szentostyával áldozik a két segédkező bíboros alszerpap és szerpap; az ősegyházban tenyerükre tették a széttördelt kenyérdarabkákat az áldozóknak s azt mondták: „Krisztus Teste", ugyanúgy a kehelynél, melyből mindnyájan ittak: „Krisztus Vére", a felelet mindakettőnél ez volt: „Amen", vagyis „Igen". A VI. századtól fogva maga a pap teszi a hívő nyelvére a szent ostyát s a XIII. századtól fogva csak egy szín alatt áldoztat: érthető gyakorlati okokból.

De a *szentáldozás* mindig lényeges része lesz a szentmisének, ami nélkül époly csonka volna, mint a szentáldozás szentmise nélkül!

*

Mikor aztán három részre törte a szentostyát, így szól: „*Az Úr békéje legyen mindig veletek.*" Krisztus békéje, melyet e világ nem adhat, de el sem is vehet. Ez a gyönyörű gondolat felcsillant egypárszor már a misekánonban s még az „Agnus Dei"-ben is visszhangzik. „Napjainkat intézd a te békédben", könyörög a pap a konzekráció előtt; „Adj kegyesen békét napjainkban", mondja konzekráció után.

Béke! Te szelid fehér galamb! Hogy féltünk téged! Mennyi gyilkos ágyútorok, bombavető, golyószóró leselkedik reád! Milyen kicsi, milyen gyönge vagy te velük szemben! Félénk kis madár! Ne szállj el tőlünk végkép, kik csak rémítgetni tudunk téged!

„Isten Báránya, Ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk!

Isten Báránya, Ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk!

Isten Báránya, Ki elveszed a világ bűneit, adj békét nekünk!"

*

Most *három gyönyörű imádság* következik a pap áldozása előtt, melyek egyedül elegendők voltak arra, hogy valakit a katolikus hitre térítsenek:

„Uram, Jézus Krisztus, Ki azt mondottad apostolaidnak: Békét adok nektek, az én békémet hagyom nektek, ne tekints az én vétkeimre, hanem a te Egyházad hitére s azt szent akaratod szerint békében és egységben megtartani méltóztassál, Ki élsz és uralkodol Isten, mindörökön-örökké. Amen.

Uram, Jézus Krisztus, Te az élő Isten Fia, Ki az Atya akaratából a Szentlélek közreműködésével halálod által a világnak életet adtál: szabadíts meg engem szent Tested és Véred által minden gonoszságomtól és minden bajtól; és add, hogy parancsaidhoz mindig ragaszkodjam és ne engedd, hogy valaha elszakadjam Tőled, Ki ugyanazon Atyaistennel és Szentlélekkel élsz és uralkodol Isten, örökkön-örökké. Amen.

Testednek vétele, Uram, Jézus Krisztus, melyet én, méltatlan, magamhoz

venni bátorkodom, ne váljék ítéletemre és kárhozatomra, hanem kegyességed szerint szolgáljon lelkem és testem oltalmára és gyógyulására, Ki élsz és uralkodol az Atyaistennel és a Szentlélekkel egyetemben Isten, mindörökkönörökké. Ámen."

*

Akkor ezt „az égi kenyeret kezébe véve", háromszor mondja a kafarnaumi százados alázatos vallomását:

„*Uram, nem vagyok méltó*, hogy hajlékomba jőjj, hanem csak egy szóval mondd és meggyógyul az én lelkem." Szívünk oltárán a legszebb szőnyeg, mely az Ő lába alá simulhat: alázatunk; és hitünk gyertyái lobognak Feléje; és szeretetünk égő-piros virágai Neki illatoznak... Csak így szabad Őt fogadnunk és csak akkor lesz szegény hajlékunk méltó az Ő fogadására, ha alázattal bevalljuk, hogy nem méltó! A mi lelkünk mindig beteg és gyönge a gőgtől és az érzékiségtől, de Neki csak egy szavába kerül és meggyógyulunk és megerősödünk!

*

És most magához veszi a szent Testet a pap s ezt imádkozza:

„A mi Urunk Jézus Krisztus Teste *őrizze meg lelkemet az örök életre!*" Őrizze meg az örök haláltól! Ugyanígy veszi magához a szent Vért s ugyanezt imádkozza, mikor áldoztatja a híveket...

Ugyan ki tudná leírni az áldozás pillanatainak nagyszerű, édes és isteni mámorát? Aki ezt még nem érezte, annak hiába beszélnénk. Aki meg átélte, annak úgy sem kell magyarázni. Ime, hogy dadog Paul Claudel is:

„Tout s'est tu. Viens, ma nuit! Viens-t'en, ombre de l'ombre!
Viens, silence sacré et nuptial! Soleil
De mon ame, viens, paix! Viens amitié! Viens nombre!
Viens avec moi, viens, mon Dieu, viens, ardent sommeil!"

„Te vagy Minden! Jöjj éjszakám! Jöjj hát, árnyak árnya!
Jöjj menyekzős szent csönd! Lelkem sugára!
Jöjj, békém! Jöjj barátom! Jöjj egyetlenem!
Jöjj velem! Jöjj Istenem! Jöjj égő sziklabércem!"

*

Ajándékot és meglepetést hasonlóval szokás viszonozni. De „mit adjak én az Úrnak, tűnődik az Istent vendéglátó lélek, viszonzásul mindazért, amit ne-

kem adott?" És adhatott-e volna többet önmagánál? Én sem adhatok többet önmagamnál: adjam hát egészen Neki magam, hogy már ne én éljek, hanem Ő éljen bennem!

Csak így leszek igazán keresztény, vagyis a szó ősi értelmében krisztusi ember! S így lesz gyönyörű valóság az, hogy az Egyház Krisztus misztikus Teste, melynek mindenegyes tagjában Ő él!

És ez voltaképen a szentáldozás *célja:* szeretetének édes szentségében így akar egyesülni velünk az Úr; így akar a mienk lenni; így akar testünkké, vérünkké, életünkké válni, mint az a darabka kenyér, melynek magunkhoz vétele csak így válik lelkünk javára s örökkévaló vigasztalásunkra.

Azért is könyörgünk, hogy ez a Szentség úgy „járja át lelkünket, hogy abban a bűnnek makulája se maradjon, hanem egészen megújuljon, megistenüljön ez isteni misztérium tüzében!"

*

A hívek áldozása alatt egy-egy zsoltárt, vagy zsoltárrészt énekel a kar úgy, mint az ősegyházban.

A Boldogasszony miséjének „*Communiója*" egy szép részlet Jézus (Sirák

fia) könyvéből, (Sir. 36, 6—7 és 10.), melyet az Egyház liturgiája szombaton zsolozsmaként recitáltat a pappal: ebben újabb csodákat kérünk attól, kinek szavára Jézus első csodáját művelte, bár „még nem jött el az ő órája". Most is azért könyörgünk, hogy siettesse az időt... Kimondhatatlan hálával tartozunk már azért is, hogy oly csodásan visszaadta nekünk Szent István birodalmának egy-egy elrabolt darabját, de hát most újabb csodákat kérünk Tőle és remélni akarjuk, hogy meg is érjük!

*

A szentáldozás utáni imádság *(Postcommunio)* így hangzik:

„Segítse meg népedet, kérünk, Urunk a mindenkor szeplőtelen Szűz Máriának, a mi édes Nagyasszonyunknak és Pátrónánknak tiszteletreméltó közbenjárása, hogy akiket örök javakkal elhalmozott, azokat minden veszedelemtől megszabadítva, kegyességével egyetértésben megtartsa."

Tehát a Boldogasszony segítségét kérjük továbbra is, hogy amint eddig is, ezer év óta, Ő védett meg minket az elpusztulástól, török- és tatár-veszede-

lemtől, Bécstől..., úgy oltalmazzon meg a jövőben is és tartson meg minket Isten kegyelmében mindörökké. Amen.

*

A szentmise véget ér. A pap felszólítja a híveket: „*Ite, missa est.*" „Menjetek, a misének vége."

De mielőtt végkép elbocsátaná őket, visszafordul az oltárhoz s mielőtt áldást adna, így könyörög az Úrnak:

„Legyen tetsző Neked, Szentháromság, az én hódolatos szolgálatom és engedd, hogy az áldozat, melyet Fölséged színe előtt én, méltatlan, bemutattam, Előtted kedves, számomra pedig, és mindazok számára, kikért bemutattam, engesztelő legyen irgalmadból. A mi Urunk Krisztus által. Amen."

Most megáldja a letérdelő híveket:

„Áldjon meg titeket a Mindenható Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Amen."

*

Végezetül elrecitálja a pap Szent János evangéliumának misztikus szépségű kezdetét: az Ige örök születéséről.

„Ez a görög Logos fenséges éneke,

a gnosztikusok álma, a földközi tenger művelt világának vágya... Ti filozófiátokban a több-embert keresitek, az örök Isten leheletét, az örökkévalóság Igéjét, mely az idő partjaira kiszállt és köztünk láthatóan járt. A Názáreti ez a Logos, ezért az ő eredete az örökkévalóság homályába, egész a világ teremtése előtti időbe, nyúlik... Ép olyan magától értetődő a teremtés munkájában való közreműködése: a Logos nélkül semmi sem lett volna, amit lett. Az Ő illata nélkül nincs virág, az Ő ereje nélkül nem zúg a hullám, az Ő lelke nélkül nincs fénye a szemnek. Ő a teremtés legmélyebb élete és legrejtettebb fénye. Már akkor Ő volt a földi emberek világossága, mielőtt közöttük járt volna. Ő övezte fényességével szellemtörténetük csúcsait s Ő sugározta zsidó, indiai és görög kultúrába azt, amit azok lelkük vallásos mélységeiben romlatlanul megőriztek, ápoltak és továbbfejlesztettek. „És a világosság a sötétségben világosodik." Azért a Krisztus előtti történelmet e fénybe állítva kell nézni... Krisztussal lép e világba az igaz világosság, hogy lelke gyökeréig megragadja és áttüzesítse az embert..."

(Carl Sonnenschein: Sontagsevangelien.)

Ezzel az utolsó evangéliummal, vagyis örömhírrel aztán be is fejeződik hivatalosan a szentmise.

*

A szentmise után hálaadásul a három babyloni ifjú énekét mondja el a pap, mely az egész mindenséget felszólítja, hogy áldja az Urat: fény és sötétség, villámok és felhők, éjszakák és nappalok, mind áldjátok az Urat! Hegyek, völgyek, források, tengerek, eső, harmat, tűz, jég: áldjátok az Urat! Minden angyalok és szentek, igazak és alázatosak: áldjátok az Urat!

„Dícsérjétek az Urat szentjeiben...!
Dícsérjétek Őt a harsona szavával: dícsérjétek Őt zsoltárral és citerával!
Dícsérjétek Őt dobbal és tánccal: dícsérjétek Őt kobozzal és orgonával!
Dícsérjétek Őt szépenzengő cimbalmokkal: dícsérjétek Őt az ujjongás cimbalmaival:
minden lélek dícsérje az Urat!"
(150. zsolt.)

A mindenségnek ezzel a grandiózus himnuszával, a teremtés kozmikus „Te Deum"-ával fejeződik be a szentmise.

DEO GRATIAS ET MARIAE! AMEN!

